

Дмитриева Зарина Петровна – Воспитатель
МБДОУ ЦРР Д/с №86 «Колокольчик»
г.Якутск
«Патриотической эйгэни тэрийии уһуяанна»

Оҕо төрөөбүт дойдутугар тапталы уонна эйэбэс сыһыаны иитиигэ предметно-пространственной эйгэни төрөппүтү кытта тэрийии

**«Урукку көлүөнэ мунньубут уонна
хаалларбыт баайын таптыыр,
сыаналыыр уонна ытыктыыр эрэ киһи
Аба дойдутун таптыыр, билэр уонна
дьиннээх патриот буолар».
С. Михалков**

Патриотическай иитии – кэлэр кэскилбит киһи буолуутугар сүрүн оруолу ылар. Патриотическай иэйии бэйэтинэн үөскээбэт. Бу эрдэттэн саҕалаан, киһиэхэ уһун кэмнээх, сыаллаах-соруктаах иитэр дьайыы түмүгэ буолар, кини олоҕун-дьаһаҕын, дьиэ кэргэннэ уонна оҕо саадын тэрилтэтигэр иитэр үлэтин сабыдыалынан үөскүүр.

Оҕолорго сиэрдээх иэйиини уонна патриотизмы иитии – уустук уонна уһун сорук. Оҕолорго дойдуга таптал тулалыыр олох дьайыытынан иитиллэр. Төрөппүттэр уонна иитээччилэр патриотизм иэйиитин иитиигэ сыаллаах-соруктаах буолар. Дьиэ кэргэннэ, чугас дьонно, уһуйаанна, дойдуга таптал оҕо сайдыытыгар улахан суолталаах.

Оҕоҕо төрөөбүт дойду иэйиитэ саамай чугас дьонно – аҕаҕа, ийэҕэ, эбээҕэ, эһээҕэ – тапталтан саҕаланар. Хас биирдии бэйэбит норуоппут остуоруйатын, үгэстэрин, култууратын, төрөөбүт айылҕатын билиэхтээх, бэйэбит дьиэ кэргэммитигэр, куораппытыгар, дойдубутугар, төрөөбүт кыраайбыт айылҕатыгар, норуот култууратыгар сыһыаннаах буолуохтаах, атын норуоттар бэрэстэбиитэллэригэр, кинилэр үгэстэригэр уонна сиэрдэригэр ытыктабыллаахтык сыһыаннаһахтаах.

Патриотической итии сүрүн хайысхалара:

- Дьиз кэргэн, төрөөбүт норуот духуобунай култууратын харыстыыр уонна оҕолорго итии;
- Сомоҕолоһуулаах буолуу;
- Уопсай киһи аймах бырааттаһыта, онно биир норуот, биир култуура атын култууралары толорор.

Патриотической итии оҕо улахан дьоннуун уонна тэннээхтэрин кытта алтыһы дьобурдарын сайыннарар; нуучча үгэстэригэр уонна сирдэригэр интэриэс үөскүүр; дойду ситиһиилэринэн эппиэтинэс уонна киэн туттуу иэйиитэ, бэйэ дьиз кэргэнигэр, дьиэтигэр, оҕо саадыгар, уулуссатыгар, оройуонугар, дойдутугар сыһыаннаах буолуу, үлэҕэ ытыктабыл үөскэтии.

Аҕа дойдуга, төрөөбүт куоракка таптал иэйиитин итиигэ иитээччилэр төрөппүттэри уонна оҕолору кытта оҕо саадыгар бэйэлэрин илиилэринэн сирдээх-патриотической итии муннуктарын оноруохтарын сөп.

Патриотизм сайыннарыыга иитээччи соруктара.

Уһуяанна патриотическай муннуктар бу иэйиини үөскэтэргэ уонна сайыннарага көмөлөһөллөр. Иитээччи патриотическай иитиигэ үлэтин сүрүн хайысхалара: атын норуоттарга уонна араас омук дьонугар толерантнай сыһыаны иитии; оҕо дьиэ кэргэннэ, дойдуга, төрөөбүт кыраай айылҕатыгар духуобунай-сиэрдээх сыһыанын оноруу; оҕо бэйэтин дьоһуннаах буолуутун иэйиитин иитии. Оҕолорго патриотизм, гражданство иэйиилэрин сайыннарыы иитээччи бэйэтин куоратын, дойдутун устуоруйатын үчүгэйдик билэр уонна ол билиитин оҕо тириэрдэр түгэнигэр эрэ ситиһиилээх буолуон сөп.

Патриотической эйгэни арийарга сыал:

Билигнни кэмнэ, уопастыбаҕа куруутун уларыыылар буола турар кэмнэригэр, патриотической ийиилэри иитии – оҕо саадын тэрилтэтин үлэтин саамай суолталаах хайысхата буолар. Оҕо саадынааҕы оҕолорго патриотизмы иитии тиһигин толору олоххо киллэрэргэ, кинилэр актыыбынастарын уонна билиигэ интэриэстэрин бу хайысхаҕа сайыннаарга предметтээх-сайыннаарар эйгэни тэрийии наада. Оҕолору төрөөбүт куораттарын устуоруйатын, дойду судаарыстыбаннай бэлиэлэрин, норуоттарын уус-уран оноһуктарын кытта билиһиннэрэргэ туһуламмыт патриотической муннуктары оҕо саадыгар оноруу педагогтарга оҕолорго Аҕа дойдуга, кини үгэстэригэр уонна ситиһиилэригэр тапталы сайыннаарга көмөлөһүөбү. Муннукка көрдөрүллэр матырыйааллар көмөтүнэн оҕолорго дьиэ кэргэннэ, дьон үлэтигэр, куорат уонна дойду биллиилээх дьонун үлэбэ уонна гражданской хорсун быһыыларыгар интэриэс уонна ытыктабыл сайдар.

Соруктар:

- Бөлөххө патриотическай иитиигэ предметтээх-сайыннараар эйгэни хааччийы уонна санардыы;
- Оҕолору бэйэтин норуотун үгэстэригэр уонна сирдэригэр чугаһатыы;
- Оҕолорго бэйэтин дьиэ кэргэнигэр, дьиэтигэр, оҕо саадыгар, куоратыгар, дойдутугар сыһыаннаах буолуу иэйиитин оноруу;
- Оҕо бэйэтин норуотун бэрэстэбиитэлэ быһыытынан бэйэтин дьонуннаах буолуутун, атын омуктар бэрэстэбиитэллэригэр толерантнай сыһыаны иити;
- Россияны төрөөбүт дойду курдук, Москваны – Россия киин куората курдук өйдөбүлү оноруу;
- Россия судаарыстыбаннай символикатын үөрэтии нөнгүө гражданскай-патриотическай иэйиилэри иити;
- Үлэҕэ ытыктабылы иити;
- Оҕолору бэйэтин дьиэ кэргэнин уонна дойдутун туһатыгар үтүө дьыалалары онорорго көбүлээһин;
- Оҕо саадынаабы оҕолорго быраап култууратын оноруу;
- Айылҕаҕа уонна тыыннаах барытыгар харыстабыллаах сыһыаны оноруу.

Патриотической мундук матырыааллара:

- 1) Социальной-сирдээх иитии (дьиэ кэргэн, дьиэ кэргэн үгэстэрэ уонна бырааһынньыктара, чугас тула, төрүт уус маһа (генеалогическое древо), тэннээхтэри кытта алтыһыы, төрөөбүт дьиэ, оҕо саада).
- 2) Кыра Аҕа дойдуну кытта билиһиннэри (төрөөбүт куорат (сэлиэнньэ) уонна кини уулуссалара, айылҕата, тырааныспардара, архитектурата, төрөөбүт куорат кэрэхсэбиллээх сирдэрэ, Саха Республикатын (Якутия) символиката уонна гимнэ, куорат (сэлиэнньэ) туһунан хоһооннор уонна кэпсээннэр).
- 3) Норуот култууратыгар чугаһаты (оонньуурдар, былыргы маллар, декоративнай-прикладной искусство оноһуктара, национальной таҥастар, норуот бырааһынньыктара, былыргы Русь, фольклор).
- 4) Төрөөбүт кыраайы кытта билиһиннэри: (символика – РФ гимнэ, былааҕа, гербэ), РК каартата, кыыл-сүөл уонна үүнээйи аан дойдута, заповедниктар, кэрэхсэбиллээх сирдэр, Саха Республикатын (Якутия) биллиилээх дьоно, устуоруйатын уратылара, РК куораттара, хостонор баайдар уо.д.а.).
- 5) Төрөөбүт дойдуну кытта билиһиннэри: (символика, гимн, дойду каартата, кыыл-сүөл уонна үүнээйи аан дойдута, тыа хаһаайыстыбата, национальной бырааһынньыктар уонна үгэстэр, кэрэхсэбиллээх сирдэр, Улуу Аҕа дойду сэриитэ, биһиги планетабыт (сир шаар модела, омуктар)).

Патриотической муннука баар буолуохтаах сүрүн атрибуттар:

Россия, Республика президенин мөссүөнэ.

- Гимн – биһиги дойдубут бэлиэтэ, музыкальнай-хоһоон айымньыта. Үксүн текстинэн бэриллэр уонна стендэбэ ыйанар, истэргэ музыкальнай барыла эмиэ баар буолуохтаах.
- Герб – судаарыстыбаннай бэлиэ буолар, түөрт муннуктаах щит курдук, онно хоруоналаах икки төбөлөөх хотой уруһуйдаммыт, илиитигэр державаны уонна скипетры тутан олорор. Хотой түөһүгэр Георгий Победоносец эриэн үөнү өлөрөн турара ойууламмыт.
- Россия былааҕа – көнө муннуктаах, үс араас өнгөөх балаһалардаах танас: манан – ырааһы уонна эйэни кэрэһилиир; күөх – бигэ туругу уонна итэбэли; кыһыл – эниэргийэни, күүһү уонна Аҕа дойду иһин кыргыһыга тохтубут хааны. Муннука былаах улахан танас курдук истиэнэбэ ыйаныан, эбэтэр кыра былаах курдук подставкаба туруон сөп.

Оҕо саадыгар сөпкө оҥоруллубут патриотической муннуктар оҕолор дойдуларын үөрэтэргэ болҕомтолорун тардыахтара, оҕолор интэриэстэригэр олобуран матырыйаалы талыыга, педагогтар оҕолору уонна кинилэр төрөппүттэрин кытта бииргэ үлэлииллэригэр кыах биэриэхтэрэ.

Муннука баар матырыйааллар патриотической иитии сүрүн хайысхаларын сырдатыхтаахтар уонна манньк хайысхалары киллэриэхтэрин сөп: «Мин дьэ кэргэним», «Мин төрөөбүт кыраайым», «Норуот сиэрэ-туома уонна оҥоруктара», «Москва – Россия киин куората», «Кимнээх Аҕа дойдуну көмүскээччилэрий?», «Кинилэр Аҕа дойдуну көмүскээбиттэрэ» у.д.а.

Саргыны салгайсар,
сахам сыгыта барахсан!

Сылгыны өнүнэн дьүүһүннээһин

202

Сыһык кутас (светло-рыжий)

Сыһык кутас (светло-рыжий)

